

ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

ARCHEOLOGIENOTA: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

BOORTMEERBEEK – LEUVENSESTEENWEG 373

A. DEVROE
December 2019

COLOFON

Project

Archeologienota – Boortmeerbeek, Leuvensesteenweg 373

Opdrachtgever

Jennes nv
Leuvensesteenweg 369
3190 Boortmeerbeek

Opdrachtnemer

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bvba
Lemmensstraat 34
2800 Mechelen
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE 0680.617.128

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2019 Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bvba

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	2
2.1. Administratieve gegevens	2
2.2. Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken	2
2.2.1. Proefsleuvenonderzoek.....	3
2.2.2. Voorwaarden proefsleuvenonderzoek.....	6
2.3. Voorziene afwijkingen van de Code van Goede Praktijk.....	6
3. Figurenlijst.....	7

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Het projectgebied ligt ten zuidoosten van Boortmeerbeek. Het projectgebied grenst in het zuidwesten aan de Leuvensesteenweg. Het terrein bestaat uit een woning aan de straatzijde met achterliggende tuinzone met enkele bomen en een serre.

Op basis van het Digitaal Hoogtemodel en de hoogteprofielen kan men zien dat het terrein varieert tussen 12,8 m en 13,1 m TAW en dus vrij vlak is. Een detail toont dat het terrein lager gelegen is dan de omliggende percelen. Hoogstwaarschijnlijk werden de naastliggende percelen opgehoogd. Het terrein is gelegen op de overgang van de vallei van de Dijle en Leibeek ten noorden en noordoosten en enkele hoger gelegen getuigenheuvels ten zuiden en zuidoosten. De Weesbeek stroomt op ca. 880 m ten westen van het projectgebied. Op ca. 520 m ten noorden en in de nabije omgeving (op ca. 350 m) zijn kleinere waterlopen te zien. De waterlopen ten oosten en zuiden lijken van meer recente aarde te zijn, terwijl de noordelijke waterloop een meer natuurlijke loop lijkt te vertonen. Het volledig projectgebied valt onder bodemtype Ldc, een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Landschappelijk en bodemkundig gezien kan de ligging als matig beschouwd worden. Steentijdsites zullen zich meer richting de beekvalleien bevinden, net op de overgang van deze iets hoger gelegen zones naar de vallei toe. Voor andere periodes kunnen sporen niet uitgesloten worden.

Op basis van het bureauonderzoek kan men vaststellen dat het projectgebied vanaf de 18de eeuw onbebouwd was en in gebruik als akker. In het midden van de 20ste eeuw ontstond de huidige bebouwing. Aanvankelijk was achter het gebouw een grote serre gelegen. Rond 2004 werd deze afgebroken. In hoeverre het gebruik als serre en de afbraak ervan de ondergrond reeds verstoorden is niet geweten. Ter hoogte van de woning zal de ondergrond vermoedelijk reeds verstoord zijn. Afhankelijk van de verstoringsgraad kunnen archeologische resten nog bewaard zijn. Archeologisch gezien is nog maar weinig gekend uit de buurt. Op basis van historische bronnen kan er wel een duidelijke aanwezigheid vastgesteld worden tijdens de wereldoorlogen. Zo bevonden de gevechtslinies uit WO1 zich in de buurt en ook de tweede linie van de KW-linie bevond zich hier. Naar oudere periodes toe werd enkel meer noordwaarts een site aangetroffen. Qua locatie is deze gunstiger gelegen, namelijk nabij de beekvallei op een iets hoger gelegen zone. Sporen kunnen ter hoogte van het projectgebied echter niet uitgesloten worden.

Op basis van het bureauonderzoek kan niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet. De geplande werken zullen eventueel aanwezige archeologische vondsten verstoren.

Gezien de verstoring die de geplande werken teweeg zullen brengen, het archeologisch potentieel en de potentiële kenniswinst in een gebied waar nog maar weinig onderzoek gebeurde is bijkomend onderzoek noodzakelijk. Dit zal echter via een uitgesteld traject verlopen aangezien het terrein nog deels bebouwd is.

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR UITGESTELD VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

2.1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

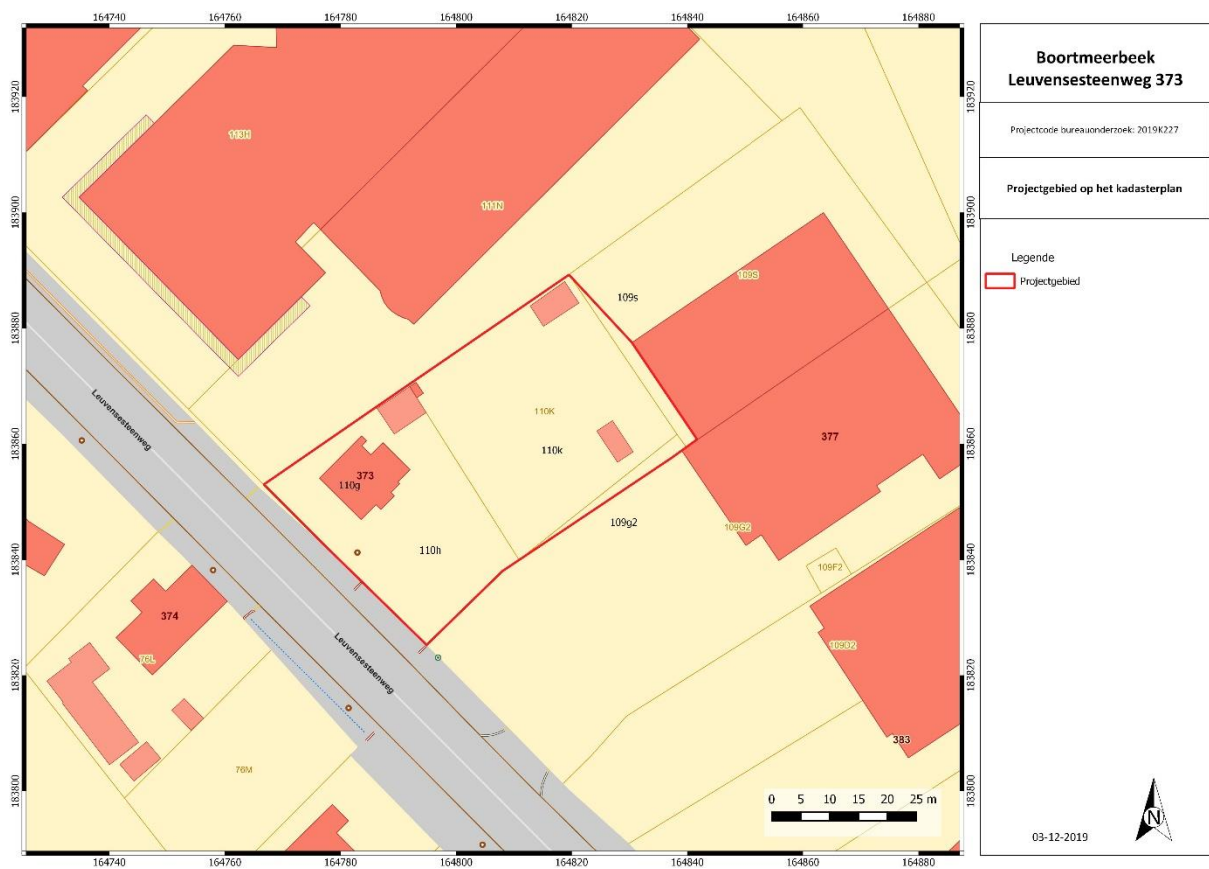
Locatie: Vlaams-Brabant, Boortmeerbeek, Leuvensesteenweg 373

Bounding box: punt 1 (NW) – X 164761,606 Y 183885,970

Punt 2 (ZO) – X 164841,320 Y 183830,492

Kadaster: Boortmeerbeek, afd. 1, Boortmeerbeek, sectie C, percelen 110g, 110h, 110k, 109s (partim), 109g² (partim)¹

Oppervlakte projectgebied: ca. 2270 m²

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. © AGIV s.d.

2.2. ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN

Na het bureauonderzoek werden de verschillende vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem afgewogen. Hiervoor werden telkens volgende vier criteria overlopen:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?

¹ Er is een klein verschil op het kadasterplan online (CADGis) en de perceelsgrenzen ter plaatse.

- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Geofysisch onderzoek kan nuttig zijn op zeer grote terreinen waar grote structuren zoals brede grachten, wallen en stenen constructies verwacht worden. Aangezien de verwachting van type sporen momenteel vrij laag is, kan het zijn dat het onderzoek weinig oplevert. Bovendien kan bij dit type vooronderzoek de afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden en dienen er bijkomend proefsleuven aangelegd te worden. Op basis van de kosten-batenanalyse wordt dit onderzoek niet voorgesteld.

Een veldkartering is vooral nuttig op landbouwgronden die net geploegd werden. Dit is hier niet het geval en bovendien is dergelijke methode goed voor vondstrijke sites, maar vondstenarme periodes worden via deze methode niet aangetroffen. Bijkomend onderzoek door middel van sleuven blijft bovendien noodzakelijk waardoor geen veldkartering wordt geadviseerd gezien de kosten-batenanalyse. Gezien de aanwezigheid van linies tijdens de wereldoorlogen zou metaaldetectie van het maaiveld overwogen kunnen worden. Het projectgebied ligt echter buiten de linies waardoor dit minder nuttig is. Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient er wel metaaldetectie uitgevoerd te worden.

Op basis van het bureauonderzoek lijkt het projectgebied mogelijk verstoringen te kennen. Een landschappelijk bodemonderzoek zou hier meer uitsluitsel kunnen over geven, net als over de gaafheid van het bodemprofiel. Een duidelijk beeld van de bodemopbouw kan echter beter verkregen worden uit de profielen in een proefsleuvenonderzoek dan in boorkernen.

Onderzoeken in functie van steentijd (landschappelijk/verkenkend/waarderend booronderzoek, proefputten) zouden nuttig kunnen zijn aangezien steentijdvondsten niet uitgesloten kunnen worden. Op basis van de landschappelijk en bodemkundige gegevens lijkt het projectgebied echter niet ideaal gelegen te zijn voor het aantreffen van dergelijke sites (verdere afstand tot waterlopen, geen bewaarde begraven bodem aanwezig). Gezien de kosten-batenanalyse worden deze onderzoeken niet geadviseerd. Tijdens het sleuvenonderzoek zal hier wel aandacht aan besteed worden.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek wordt dan ook een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven geadviseerd. Op deze manier kan meteen een goed beeld verkregen worden van het archeologisch potentieel en eventuele verstoringen.

Om archeologisch potentieel van het projectgebied te beoordelen, wordt een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven aanbevolen. Het is de meest efficiënte methode (kosten/baten) om de aanwezigheid van sporensites uit te sluiten. Er wordt nagegaan indien en op welke diepte archeologische niveaus en sporen aanwezig zijn. Tegelijkertijd wordt het potentieel op kennisvermeerdering ingeschat en de natuurlijke bodemopbouw beschreven.

2.2.1. PROEFSLEUVENONDERZOEK

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is een archeologische evaluatie van het terrein. Op basis van het bureauonderzoek kon niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet, maar via dit onderzoek kan het archeologisch potentieel nagegaan worden.

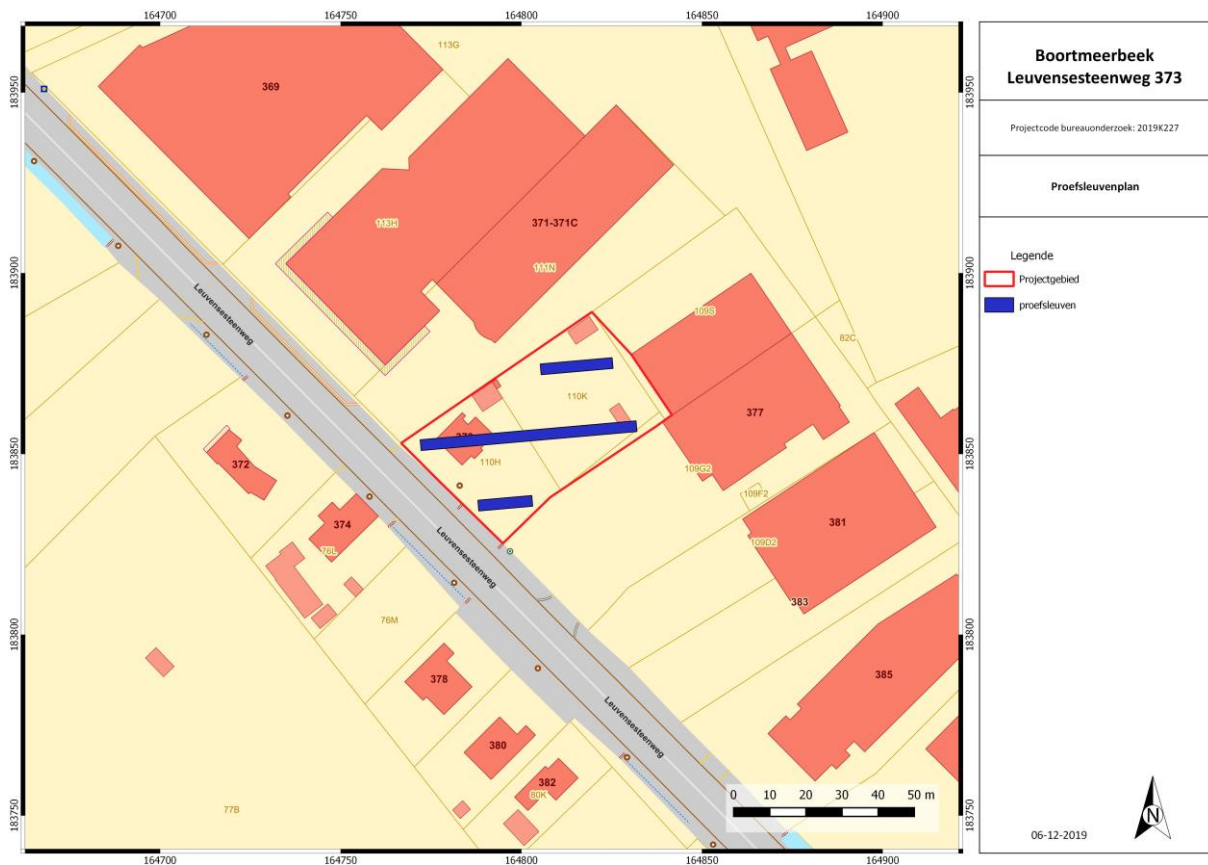
Hierbij dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?

- In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Waardoor kan het ontbreken van een horizontot verklaard worden?
- Zijn er bodemsporen aanwezig? Zo ja, zijn deze van natuurlijke of antropogene aard?
- Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- Op welk(e) niveau(s) manifesteren de archeologische sporen zich?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de (partiële) afwezigheid van archeologische sporen?
- Maken de antropogene sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Kan op basis van gerecupereerd materiaal uitspraak gedaan worden over de datering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie?
- Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek? Zo ja, wat is de ruimtelijke afbakening van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- Is behoud in situ op basis van de resultaten van het vooronderzoek mogelijk?

Het onderzoeksgebied (ca. 2270 m²) zal door middel van parallelle continue proefsleuven onderzocht worden.

De sleuven worden west-oost georiënteerd. De sleuven hebben een breedte van 3 m zodat sites uit de protohistorie beter gevat kunnen worden. De maximale afstand bedraagt maximaal 15 m van middelpunt tot middelpunt. Er zal minstens 10% van het onderzoeksgebied door middel van proefsleuven onderzocht worden, aangevuld met 2,5% dwarsleuven en/of kijkvensters. De hoeveelheid en locatie van dwarsleuven en/of kijkvensters zijn vrij te bepalen door de erkend archeoloog/veldwerkleider. Een keuze voor of tegen het aanleggen van dwarsleuven en/of kijkvensters wordt gemotiveerd in het verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Kijkvensters en/of dwarsleuven kunnen bijvoorbeeld aangelegd worden om na te gaan of aangetroffen paalkuilen deel uitmaken van een structuur, maar kunnen evenzeer aangelegd worden om een meer exacte afbakening van een archeologische site te bekomen. Indien zou blijken dat het terrein grondig verstoord werd, wordt door middel van proefputten nagegaan of de volledige zone verstoord werd.

Figuur 2: Voorstel proefsleuvenplan.

De aanleg van deze sleuven gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak van 2 m breed. Het eerste vlak wordt aangelegd op een eerste leesbaar archeologisch niveau. Indien er meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart gewaardeerd. Er wordt momenteel van uitgegaan dat het om een site zonder complexe verticale stratigrafie gaat en er maar één niveau aanwezig is. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Er dient een selectie van de sporen gecoupeerd te worden die afdoende is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring gezet om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. Er worden verspreid over het terrein minimaal twee profielputten aangelegd. Deze profielputten worden beschreven en bestudeerd door de aardkundige van het projectteam. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal geeft, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden of als ze zich in een spoor bevinden dat gecoupeerd wordt. De aanwezigheid van een steentijdsite kan niet uitgesloten worden. Tijdens het vooronderzoek dient er daarom aandacht geschonken te worden aan concentraties van lithische artefacten. Indien lithische vondsten aangetroffen worden dient ingeschat te worden of het om verspreide vondsten gaat of om een activiteitenzone. Steentijdvondsten worden driedimensionaal ingemeten. Deze vondsten en concentraties worden aan een specialist voorgelegd om een verdere waardering van het terrein te bekomen. Na afloop van het onderzoek worden de sleuven gedicht om verdere degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien nodig worden kwetsbare sporen (graven, zeer ondiep bewaarde sporen) afgedekt met doek of plastic zodat ze in geval van een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving niet verder worden aangetast vooraleer ze onderzocht kunnen worden.

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak gedaan kan worden over de aard en omvang van de

archeologische waarden in het projectgebied en wanneer een eenduidig advies kan gegeven worden voor vrijgave van het terrein, behoud in situ of vervolgonderzoek door middel van een opgraving.

2.2.2. VOORWAARDEN PROEFSLEUVENONDERZOEK

Vooraleer het proefsleuvenonderzoek kan plaatsvinden dient het onderzoeksgebied bouwrijp te zijn. De aanwezige woning wordt gesloopt tot net onder de vloerplaat. Indien een kelder aanwezig zou zijn, dient deze te blijven zitten tot na het archeologisch onderzoek. Diepere funderingen en nutsleidingen dienen eveneens te blijven zitten. Aanwezige verhardingen worden uitgebroken. De bomen worden geroid tot het maaiveld; de stronken dienen te blijven zitten. Andere elementen die het proefsleuvenonderzoek belemmeren zoals woekerende begroeiing, kleine constructies, storthopen, zandbergen etc... dienen verwijderd te worden.

2.3. VOORZIENE AFWIJINGEN VAN DE CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Moesten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. © AGIV s.d.....	2
Figuur 2: Voorstel proefsleuvenplan.....	5